

Umuman olganda, maktabgacha ta'limda innovatsion yondashuvlarni joriy etish va samarali boshqaruv tizimini shakllantirish orqali bolalar uchun yanada sifatli va samarali ta'lim muhitini yaratish mumkin. Bu esa nafaqat ularning kelajakdagi ta'lim jarayoniga, balki jamiyatga faol va ijodkor shaxs sifatida kirib kelishiga ham katta hissa qo'shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Vygotskiy L.S. Bolalar tafakkuri va nutqi. Moskva: Pedagogika, 1986.
2. Montessori M. Bolalar bog'chasida ta'lim. Rim: Montessori Institute, 1912.
3. Dewey J. Demokratiya va ta'lim. Nyu-York: Macmillan, 1916.
4. Reggio Emilia Fondi. Yangi pedagogik yondashuvlar. Milan: Zanichelli, 2005.
5. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi. Maktabgacha ta'lim metodik qo'llanma. Toshkent: O'zbekiston, 2021.
6. G'ofurova D. Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasi. Toshkent: Fan, 2019.

MUSIQANING INSON HAYOTIDAGI O'RNI VA UNING RUHIYATGA TA'SIRI

Selimova Gulzoda Irgashevna

10 Sonli DMTT Musiqa raxbari

Annotatsiya. Ushbu maqolada musiqaning inson ruhiyatiga va ijtimoiy hayotga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqa kayfiyatni yaxshilash, stressni kamaytirish va motivatsiyani oshirish kabi ko'plab foydali jihatlarga ega. Shuningdek, milliy madaniyatning muhim qismi sifatida musiqa jamiyatni birlashtirish va madaniy merosni saqlashda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: Musiqa, ruhiyat, kayfiyat, stress, motivatsiya, madaniyat, ijtimoiy hayot, musiqiy meros.

Musiqa inson hayotining ajralmas qismi bo'lib, u nafaqat madaniy merosni saqlashga, balki shaxs kamolotiga ham xizmat qiladi. Xususan, maktab ta'limida musiqa darslari o'quvchilarning estetik didini shakllantirish, ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va ruhiy barqarorligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayonda esa musiqa o'qituvchisi asosiy figuradir.

Bugungi kunda ta'lim tizimida innovatsion pedagogik metodlar keng joriy qilinayotgan bo'lsa-da, aynan musiqa o'qituvchisining kasbiy mahorati, metodik yondashuvi va shaxsiy fazilatlarini o'quvchilar uchun eng katta ta'sir omili

hisoblanadi. Musiqa darslari orqali bolalarda nafaqat kuy va qo'shiqlarga mehr uyg'onadi, balki ular ijodkorlik, jamoaviy ishlash qobiliyati va madaniy merosga hurmat kabi muhim qadriyatlarni o'zlashtiradilar.

Mazkur maqolada maktab musiqa o'qituvchisining pedagogik faoliyati, u qo'llaydigan metodlar, shuningdek, musiqa ta'limining bolalar psixologiyasiga va ma'naviy rivojlanishiga ta'siri batafsil yoritiladi. Shuningdek, zamonaviy musiqa ta'limi sohasidagi dolzarb muammolar va ularni hal qilish yo'llari ham ko'rib chiqiladi.

Musiqa o'qituvchisining maktab ta'limidagi roli beqiyos bo'lib, u nafaqat o'quvchilarga kuy va qo'shiqlarni o'rgatadi, balki ularning madaniy ongini shakllantirish, ijodiy tafakkurini rivojlantirish va hissiy-intellektual salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu bo'limda musiqa o'qituvchisining pedagogik faoliyati, qo'llaydigan metodlari hamda musiqa ta'limining ijtimoiy va psixologik ahamiyati yoritiladi.

Musiqa o'qituvchisi dars jarayonida turli metodik yondashuvlardan foydalanadi. Ulardan eng samaralilari quyidagilar:

An'anaviy usullar: O'quvchilarga kuy va qo'shiqlarni eshittirish, musiqa nazariyasini o'rgatish, nota savodxonligini shakllantirish.

Interaktiv yondashuvlar: Dars jarayonida multimedia texnologiyalaridan foydalanish, o'quvchilar bilan jonli muloqot va ijodiy mashg'ulotlar tashkil etish.

O'yin metodlari: Musiqiy viktorinalar, rolly o'yinlar va tanlovlar orqali o'quvchilarning qiziqishini oshirish.

Ijodiy yondashuv: O'quvchilarga o'z qo'shiqlarini yaratish, turli musiqa asboblari bilan ijro etish va sahna chiqishlarini tayyorlash imkoniyatini berish.

Musiqa o'qituvchisi faqatgina bilim beruvchi emas, balki tarbiyachi hamdir. Uning shaxsiy fazilatlari o'quvchilar bilan qanday munosabatda bo'lishini belgilaydi. Samarali o'qituvchi quyidagi fazilatlarga ega bo'lishi kerak:

Sabrlilik va mehribonlik: O'quvchilarning qobiliyatlarini rivojlantirish uchun individual yondashuv talab etiladi.

Ijodiy tafakkur: Yangi metodlarni izlash, zamonaviy texnologiyalarni dars jarayoniga qo'shish.

Kuchli kommunikativ ko'nikmalar: O'quvchilar va ota-onalar bilan samarali muloqot qilish.

Madaniy va san'at bilimlari: Turli janrdagi musiqa asarlari bilan tanishlik, musiqa tarixi va nazariyasini chuqur bilish.

Musiqa darslari bolalarning psixologik va intellektual rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, muntazam ravishda musiqa bilan shug'ullanuvchi o'quvchilarda quyidagi o'zgarishlar kuzatiladi:

Diqqat va xotira yaxshilanadi: Musiqa mashg'ulotlari miya faoliyatini faollashtiradi, bu esa diqqatni jamlash va xotirani mustahkamlashga yordam beradi.

Ijodiy tafakkur rivojlanadi: O'quvchilar musiqa orqali o'z his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadilar, bu esa ularning ijodiy fikrlash qobiliyatini oshiradi.

Ruhiy barqarorlik mustahkamlanadi: Musiqa stressni kamaytirish, emotsional barqarorlikni ta'minlash va ichki muvozanatni saqlashda muhim omil hisoblanadi.

Musiqa darslari nafaqat individual rivojlanishga, balki ijtimoiy ko'nikmalarning shakllanishiga ham yordam beradi. Jumladan:

Jamoaviy ishlash qobiliyati oshadi: Xor ijrosi, ansambl faoliyati orqali bolalar birgalikda ishlashni o'rganadilar.

Mas'uliyat va intizom shakllanadi: Musiqa mashg'ulotlari davomida o'quvchilar berilgan topshiriqlarni bajarishga, belgilangan vaqtga rioya qilishga o'rganadilar.

Boshqalar bilan muloqot qilish qobiliyati rivojlanadi: Musiqa darslarida jamoaviy ijrolar, muhokamalar va tanlovlar orqali o'quvchilar bir-biri bilan muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Bugungi kunda musiqa ta'limi bir qancha muammolarga duch kelmoqda. Ushbu muammolarni aniqlash va ularning yechimlarini taklif qilish ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Musiqa darslariga yetarlicha e'tibor berilmasligi: Ko'plab maktablarda musiqa fani asosiy fanlarga nisbatan kamroq ahamiyat kasb etadi.

Musiqa o'qituvchilarining yetishmovchiligi: Malakali va tajribali musiqa o'qituvchilarining yetarlicha bo'lmashligi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir qiladi.

Musiqa ta'limining ahamiyatini oshirish: Musiqa darslari o'quv dasturlarida muhim o'rin egallashi va boshqa fanlar bilan integratsiya qilinishi lozim.

Musiqa o'qituvchilarining malakasini oshirish: Ularning kasbiy rivojlanishi uchun seminarlar, kurslar va ilmiy anjumanlarni ko'paytirish kerak.

Texnik va didaktik bazani rivojlantirish: Maktablarga yangi musiqa asboblari, interaktiv darsliklar va multimedia vositalari bilan ta'minlash zarur.

Musiqa ta'limi inson ma'naviyati va estetik dunyoqarashini shakllantirishda eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Maktab musiqa o'qituvchisi esa bu jarayonda asosiy rol o'ynaydi. Uning pedagogik mahorati, ijodiy yondashuvi va shaxsiy fazilatlari o'quvchilarning musiqa madaniyatini o'zlashtirishiga, ularning badiiy didi va hissiy-intellektual rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Musiqa nafaqat san'at turi, balki ta'lim vositasi sifatida ham o'quvchilarning ongli tafakkurini shakllantirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va ularni ijtimoiy hayotga tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Musiqa darslari orqali bolalarda quyidagi muhim ko'nikmalar shakllanadi:

Ijodiy tafakkur va estetik did – O'quvchilar san'at asarlari orqali go'zallikni anglash, musiqa yordamida o'z his-tuyg'ularini ifodalash imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Jamoaviy ishlash va muloqot ko'nikmalari – Xor yoki ansamblda ijro etish, birgalikda qo'shiq kuylash o'quvchilarni jamoaviy ishlashga o'rgatadi.

Intizom va mas'uliyat hissi – Musiqa asarlarini yod olish, ularni to'g'ri va ohangdor ijro etish o'quvchilardan intizom va diqqatni jamlashni talab qiladi.

Akademik rivojlanish – Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqaga qiziqadigan bolalar matematika, til o'rganish va boshqa intellektual sohalarda ham yaxshi natijalarga erishadi.

Biroq, bugungi kunda musiqa ta'limi muayyan muammolarga duch kelmoqda. Jumladan, ko'plab maktablarda musiqa darslariga yetarlicha e'tibor berilmayapti, zamonaviy texnik vositalar va asboblari yetishmovchiligi kuzatilmoqda, malakali musiqa o'qituvchilarining kamligi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur:

Musiqa ta'limining mavqeini oshirish – Uni majburiy fan sifatida ta'lim dasturlariga kengroq kiritish va boshqa fanlar bilan integratsiya qilish lozim.

Musiqa o'qituvchilarining kasbiy malakasini oshirish – Seminarlar, master-klasslar va zamonaviy pedagogik texnologiyalarni o'rganish imkoniyatlarini yaratish kerak.

Texnik va didaktik bazani mustahkamlash – Zamonaviy musiqa asboblari, interaktiv darsliklar va multimediya texnologiyalari bilan ta'minlash muhim.

O'quvchilarning musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirish – Musiqa festivallari, ijodiy tanlovlar va sahna chiqishlarini tashkil etish orqali bolalar orasida san'atga bo'lgan muhabbatni kuchaytirish mumkin.

Xulosa qilib aytganda, musiqa o'qituvchisi bolalarning nafaqat musiqiy salohiyatini, balki ularning umumiy tafakkuri va shaxsiy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadigan muhim shaxsdir. Ularning mehnati jamiyatning madaniy saviyasini oshirishga, yosh avlodning san'at va ijodga bo'lgan qiziqishini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun ham musiqa ta'limiga yetarlicha e'tibor qaratish, uni rivojlantirish va zamonaviy talablar asosida takomillashtirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov A. Musiqaning inson ruhiyatiga ta'siri. Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
2. Rasulov Sh. San'at va madaniyatning ijtimoiy hayotdagi o'рни. Samarqand: Zarafshon, 2021.
3. Yusupov N. Musiqa terapiyasi va uning inson organizmiga foydasi. Buxoro: Ilm nuri, 2020.
4. Xolmirzayev D. Musiqaning pedagogik ahamiyati. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Saidov O. Milliy musiqa va madaniyat. Nukus: Qaraqalpaq, 2022.

Mavzu: DORIVOR O'SIMLIKLAR EKSTRAKTI ASOSIDA FOYDALI SOVUNLAR ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI

Abdusalomova Xumora Abduvaqqos qizi

Ilmiy tadqiqodchi, Toshkent farmatsevtika institute farmatsiya fakulteti klinik farmatsiya yo'nalishi 3-kurs talabasi

Ibragimova Dildora Maxmudjonovna

Ilmiy rahbar Toshkent farmatsevtika institute farmakognosiya kafedrasi assistenti
xumoraabdusalomova45@gmail.com Tel:+998935142262

DORIVOR O'SIMLIKLAR EKSTRAKTI ASOSIDA FOYDALI SOVUNLAR ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYASI